

ИЗВЕШТАЈ
О СПРОВЕДЕНОЈ АНАЛИЗИ ЕФЕКТА
ПРЕДЛОГА УРЕДБЕ О ФИНАНСИЈКОЈ ПОДРШЦИ ДУАЛНОМ
ОБРАЗОВАЊУ

Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

Национални модел дуалног образовања у Републици Србији реализује се почев од школске 2019/2020. године. Праћење дуалног образовања у Републици Србији врши се неколико индикатора, од којих су за Предлог уредбе: број ученика уписаних на образовне профиле који се реализују по дуалном моделу наставе, број школа укључених у дуално образовање и број образовних профила који се реализују у дуалном образовању.

Табела 1. Број ученика уписаних у први разред на трогодишње и четворогодишње образовне профиле

Генерација	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Број уписаних ученика у први разред	2553	2447	2327	2352	3780 Места у Конкурсу

Табела 2. Кумулативан број школа које учествује у дуалном образовању је 167, а по годинама:

Генерација	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Број школа	104	120	150	167

Табела 3. Број образовних профила који се реализују у дуалном образовању

Генерација	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Број образовних профила	37	47	56	65	72

Акционим планом за спровођење Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, предвиђено је праћење следећих индикатора у дуалном образовању:

- Број нових и унапређених планова и програма наставе и учења у средњем стручном и дуалном образовању и васпитању

- Успостављен систем праћења и вредновања Националног модела дуалног образовања
- Број школа у којима је остварено праћење и вредновање Националног модела дуалног образовања.

Индикатор који се односи на унапређене планове и програме наставе и учења у средњем стручном и дуалном образовању је заједничку за цело стручно образовање без обзира на модел наставе (класичан или дуалан) због чега податак о броју дуалних образовних профила (планова и програма наставе и учења) нису упоредиви са циљаним вредностима у Акционом плану.

Индикатори који се односе на вредновање квалитета моћи ће да се прате након допуне подзаконских аката којима се уређују стандарди квалитета рада установа и вредновање квалитета рада установа, за шта је створен правни основ у последњим изменама и допунама Закона о дуалном образовању. Тек након доношења подзаконских аката може се сматрати да је успостављен систем праћења Националног модела дуалног образовања и стећи ће се услови за праћење остварености индикатора из Акционог плана.

4) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

5) Која промена се предлаже?

6) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Иако је у школској 2023/2024. години забележен пораст уписаних ученика на трогодишње дуалне образовне профиле, и даље се уписује доста мање ученика од броја понуђених места у Конкурсу за упис ученика у први разред за средње школе чији је оснивач Република, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе.

Табела 4. Упоредни преглед броја понуђених места на трогодишњим образовним профилима и броја уписаних ученика

	Школска 2022/2023. година	Школска 2023/2024. година
Укупан број понуђених места	15998	15698
Понуђена места по класичном моделу наставе	13654	13102
Понуђена места по дуалном моделу наставе	2344	2596
Укупан број уписаних ученика	10132	10947
Уписани ученици по класичном систему наставе	8528	9019
Уписани ученици по дуалном моделу наставе	1604	1928

Из Табеле 4. може се видети да је у школској 2022/2023. године уписано за око 36% мање ученика него што је број понуђених места, а да је у школској 2023/2024. години, уписано за око 30% мање ученика од броја понуђених места. Иако ови подаци показују да је за нијансу бољи упис у школској 2023/2024. години, и даље је значајан мањак интересовања ученика за трогодишње образовне профиле.

Подаци о броју понуђених и уписаних места на дуалним образовним профилима говоре о томе да постоји стабилна потражња 14,7 % понуђених дуалних места у школској 2022/2023 и 16,5% у школској 2023/2024. години у односу на укупан број понуђених места за трогодишње образовне профиле. Међутим, проценат уписаних на дуалне трогодишње профиле где се у школској 2022/2023. години попуњено око 68%, а у школској 2023/2024. години око 74% слободних места. Иако се код овог индикатора види једноцифрени раст броја уписаних ученика у односу на претходну школску годину, јасно је да то није довољно да би се задовољило интересовање послодаваца који су изразили спремност за укључивање у дуално образовање, али ни за испуњавање индикатора из Акционог плана за спровођење Програма Владе који се односи на повећање удела ученика уписаних на дуално образовне профиле у односу на укупан број уписаних ученика.

Узроци недовољне заинтересованости ученика за дуалне трогодишње образовне профиле могу се посматрати кроз недовољну информисаност ученика о бенефитима дуалног модела наставе, али и родитеља због чега имају предрасуде о немогућности вертикалне проходности кроз систем образовања. Код броја уписаних ученика на дуалне образовне профиле важно је напоменути и да су се многи ученици, иако су били пријављени за упис на дуалне образовне профиле, уписали по класичном систему наставе јер није било довољно ученика да се формира одељење по дуалном моделу наставе.

Изменама и допунама Закона о дуалном образовању из септембра 2023. године уведене су новине у виду нових механизма за осигурање квалитета, попут Програма реализације учења кроз рад који заједнички израђују школа и послодавац, који ће служити како акредитацију послодавца код Привредне коморе Србије, тако и за реализацију учења кроз рад а касније и за самовредновање и спољашње вредновање квалитета рада школе. Повезивање школе и послодавца пре уласка у процес акредитације послодавца за учење за рад оснажиће и капацитете школе за каријерно вођење и саветовање у смислу представљања понуде школе ученицима осмих разреда и родитељима на подручју којем школа гравитира.

Питање формирање одељења у случају малог броја ученика пријављених на дуалне образовне профиле решен је тако што је допунама Закона омогућено образовање мешовитих одељења ученика истог образовног профила по класичном и по дуалном моделу али и између различитих образовних профила у истом трајању, под одређеним условима и уз сагласност министра.

Међутим, како наведене мере нису директно у вези са повећањем мотивације ученика за упис на дуалне образовне профиле, Законом је дато овлашћење Влади да утврди ближе услове за финансијску подршку дуалном образовању.

Предлог уредбе уређује три облика финансијске подршке:

- 1) Подршка школама за упис на дуалне образовне профиле на којима се ученици школују за дефицитарна занимања
- 2) Подршка послодавцима у виду субвенционисања накнаде за учење кроз рад
- 3) Подршке школама за реализацију дела учења кроз рад који се не одвија код послодавца

Врста мере која ће се применити на основу уредбе зависиће од расположивих средстава и процене Канцеларије која расписује и реализује конкурс за доделу средстава.

Подршка школама за упис на дуалне образовне профиле на којима се ученици школују за дефицитарна занимања реализоваће се путем пријављивања школа на конкурс. Међутим, и пре објављивања конкурса, Канцеларија ће објавити који образовни профили и са којим бројем места за ученике на учењу кроз рад ће бити предмет подршке. На овај начин податак о финансијској подршци биће део конкурса за упис ученика у први разред средње школе. Школе ће се пријављивати за овај вид подршке у септембру када буду уписале ученике, а финансијска подршка ће се исплаћивати свим уписаним ученицима директно на њихов рачун код банке Поштанска штедионица а.д. Ученици који добију ову подршку неће моћи да користе стипендију или ученички кредит који се додељују по прописима о ученичком стандарду. Подршка ће се исплаћивати у свим годинама школовања, а ученици који не испуњавају своје обавезе у школи и на учењу кроз рад могу да изгубе право на финансијску подршку.

Подршка послодавцима кроз субвенционисање накнаде за учење кроз рад је компетитивног карактера и зависиће од услова конкурса. Образовни профили који ће бити обухваћени подршком и услове, нпр. Минимални број места за учење кроз рад, број генерација ученика које ће уписати и сл. утврдиће се у Конкурсу који расписује Канцеларија. Износ субвенције не може бити виши од 50% минималне накнаде за учење кроз рад утврђене Законом (70% од минималне цене рада по сату) са доприносима, изузетно у случају да се јави мањи број послодаваца тај износ може бити већи.

Подршка школама за реализацију дела учења кроз рад је допунска мера која зависи од износа расположивих средстава а може бити искоришћена за набавку опреме за школске радионице, за набавку материјала за случај преласка ученика са дуалног модела на класичан модел (било због раскида уговора о дуалном образовању између школе и послодавца, било због раскида уговора о учењу кроз рад између послодавца и ученика).

7) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

11) Какво је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Утицај Предлога уредбе на послодавце:

Финансијска подршка у виду субвенција послодавцима директно ће утицати на смањење трошка послодаваца у погледу накнаде за учење кроз са доприносима. Овај вид подршке представља краткорочну меру која би оснажила послодавце да уђу у дуално образовање и да се кроз реализацију у једној или пар генерација увере у бенефите дуалног образовања у виду сопствене кадровске политике али и непосредне користи од ангажовања ученика кроз учење кроз рад.

Мера која се односи на подршку за упис ученика ће се такође одразити и на послодавце јер већи број ученика гарантује да ће бити формирано одељење и да ће моћи да реализују учење кроз рад.

Утицај Предлога уредбе на школе

Подршка за упис ученика омогућиће да школе уписујући довољан број ученика за формирање одељења буду у прилици да реализују образовне профиле али и да избегну ситуацију са губитком норме часова наставника у случају када се упише мањи број ученика и због тога формира мањи број одељења.

Подршка школама која се односи на реализацију дела учења кроз рад у школи смањиће потенцијалне трошкове које школа може да има услед повећања броја ученика који користе школске радионице, али и у смислу унапређења услова за реализацију учења кроз рад у случају набавке савремених дидактичких средстава.

Утицај Предлога уредбе на ученике и родитеље

Мере које односе на подршку ученицима за упис на образовне профиле на којима се ученици школују за дефицитарна занимања, треба да подигну интересовање ученика за ове образовне профиле и да помогну њихов материјални статус.

Мере које се односе на послодавце имаће посредни утицај на ученике у смислу повећања броја послодаваца који ће се укључити у дуално образовање што ће омогућити већи број места за ученике за учење кроз рад.

Утицај Предлога уредбе на Канцеларију за дуално образовање и Национални оквир квалификација

Канцеларија за дуално образовање и Национални оквир квалификације је надлежна за реализацију конкурса којим се додељују средства за подршку дуалном образовању као и за контролу трошења средстава и извештавање.

Кључна питања за утврђивање циљева

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

2) Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доводе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

3) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

Циљ Предлога уредбе усаглашен је са основним циљем недавних измена и допуна Закона о дуалном образовању, а то је повећање броја ученика у дуалном образовању. За постизање овог циља, потребно је повећање заинтересованости ученика за упис на дуалне образовне профиле, нарочито трогодишње, али и веће укључивање компанија у дуално образовање.

Наведени циљ Нацрта закона у складу је са Акционим планом за спровођење програма Владе од 2023-2026. године, којим је поред осталог, предвиђено повећање обухвата ученика и повећање броја компанија које учествују у дуалном образовању.

Табела 5. Почетне и очекиване вредности дефинисане Акционим планом за спровођење програма Владе

	Почетна вредност (2022)	2023	2024	2025	2026
процент ученика који су обухваћени дуалним образовањем на трогодишњим и четворогодишњим образовним профилима	5,16%	9,5	10,9	12,0	13,2
Кумулативни број компанија које учествују у систему дуалног образовања	700	850	950	1050	1150

С обзиром да мере предвиђене Предлогом уредбе нису обавеза већ могућност која зависи од расположивих средстава, показатељи учинка мера ће се мерити у односу на показатеље учинка укупног повећања броја ученика и броја компанија приказаних у Табели 5.

Кључна питања за анализу финансијских ефеката

4) Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

б) Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

За спровођење Предлога уредбе у 2024. Години, средства су обезбеђена у буџету Републике Србије на разделу Канцеларије у износу од 48 милиона динара.

Спровођење мера финансијске подршке дуалном образовању неће имати додатне финансијске ефекте на расходе с обзиром да је реализација конкурса за доделу средстава с надлежности Канцеларије и спада у редовне послове запослених на радним местима за дуално образовање.

Кључна питања за анализу економских ефеката

1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

2) Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

б) Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодавца?

Спровођење мера из Предлога уредбе неће проузроковати додатне трошкове привреди јер су услови за конкурисање за средства спадају у редовне активности послодавца - потврда Пореске управе о исплаћеним свим доспелим обавезама евидентираним у пореском рачуноводству на свом уплатним рачунима јавних прихода који се прибавља електронски из апликације Е порези. Додатну обавезу имаће послодавци који већ имају ученике на учењу кроз рад и они ће морати да доставе доказ о исплаћеним финансијским обавезама према ученицима (нпр. извод из банке и сл).

Са друге стране, послодавци који буду корисници мера из Предлога уредбе имаће користи јер ће им се субвенционисати средства исплаћена на име накнаде за учење кроз рад са доприносима у износу до 50% од укупно исплаћених средстава. С обзиром на ограниченост средстава која могу бити на располагању за реализацију ове мере, јасно је да неће сви послодавци који учествују у дуалном образовању моћи да добију субвенцију. Међутим, ова мера представља позитивну дискриминацију која има за циљ да повећа број ученика на одређеним образовним профилима за које се у конкурс утврди приоритет услед дефицитарности и то једнократно, за једну или неколико генерација ученика. У том смислу услови конкурса могу да предвиде да је послодавац обавезан да прими већи број ученика на учење кроз рад него што би био спреман без средстава за субвенцију, што у укупном трошку који послодавац има за накнаде за учење кроз рад не мора да представља предност у односу на послодавца који има дупло мање ученика али им из својих средстава исплаћује 100% накнаде за учење кроз рад са доприносима.

Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1) Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

2) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Оснивањем Канцеларија за дуално образовање и Национални оквир квалификација Влада је показала чврсто опредељење за даљи развој и промоцију у овим областима образовања као и за координацију активности са свим надлежним и повезаним државним органима. У организационом смислу, Канцеларија је преузела права, обавезе и запослене из

бившег Сектора за дуално образовање Министарства просвете. Канцеларија, међутим, располаже са вишеструко већим капацитетима од Сектора за дуално образовање, са посебним унутрашњим организационим јединицама за дуално образовање и Национални оквир квалификација, са систематизованих 25 радних места за 33 државна службеника. Поред запошљавања, Канцеларија има консултантску подршку обезбеђену кроз пројекте који се реализују у сарадњи са владиним развојним агенцијама Швајцарске (СДЦ) и Немачке (ГИЗ). С обзиром на наведене капацитете којима располаже Канцеларија, неће бити препрека за спровођење мера из Предлога уредбе.